Oponentský posudek

na doktorskou disertační práci Ing. Šimona Buryana na téma „Případová studie nařízení REACH: formování a vyhodnocení regulace EU“

Posudek navazuje na hodnocení verze doktorské disertace předložené k malé obhajobě v roce 2018. Toto hodnocení doplňuje především formou proložených poznámek.

Téma, cíl a zaměření doktorské disertační práce

Téma doktorské disertační práce Ing. Buryana je evidentně aktuální a zároveň perspektivně nosné. Řetězec souvislostí vzájemně rozporuplných zájmů obrovského množství společenských, respektive ekonomických subjektů bude i v budoucnosti nepochybně generovat stále nové problémy – a tedy i nové nároky na regulační opatření. Což bude platit v případě různých typů regionů, státních celků a v případě integračních seskupení těchto celků patrně ještě více.

Cílem doktorské disertace je dle autora posoudit způsob prosazování veřejného a soukromého zájmu při formování regulace v Evropské unii. Autor zároveň chce zjistit, zda regulace vede k realizaci veřejného zájmu. Na podporu uvedených záměrů formuluje tři relativně konkrétní hypotézy, které se týkají v oblasti vybraného odvětví

- historického, respektive vývojového aspektu nařízení REACH;
- vlivu nařízení REACH na obrat trhu s chemickými látkami;
- promítnutí vlivu nařízení REACH do uspokojování veřejných zájmů, pokud jde o zátěž ekologickou a zdravotní.

Struktura doktorské disertační práce a metody jejího zpracování

Autor strukturuje svou doktorskou disertaci do čistě teoretické a metodologické části (která tvoří 1. kapitolu doktorské disertace), dále do věcnější části, v níž pojednává o aplikaci nařízení REACH, tedy v odvětví chemické průmyslu (což je obsahem 2. kapitoly) a konečně (v kapitole 3.) usiluje o určitý problémový rozbor vybraných problémů nařízení REACH. Uvedený přístup lze celkem akceptovat, lze ho vnímat jako dostatečně systémový, jakkoli ve svém důsledku patrně přispěl k tomu, že text doktorské disertace je v některých kapitolách poněkud popisný a eklektický.

Na druhé straně lze již ve zmíněné metodologické části doktorské disertace ocenit, že autor kromě výkladově poučných aspektů neopomíná zdůrazňovat jak výhody tak zároveň i nevýhody metody případových studií obecně i v užším smyslu. To je v daném kontextu zvláště důležité, protože regulace v odvětví chemického průmyslu se jistě praktikuje v prostředí silně vyhraněných i protichůdných veřejných a soukromých zájmů. Navíc samotné hodnocení dopadů regulace v prostředí Evropské unie vyžaduje mimořádnou a náročnou systematičnost a periodicitu, ale naopak i flexibilitu. Protože v tak vnitřně diferencovaném regionu musí unijní regulace nesporně narážet na značně specifické, respektive dílčí a kvalitativně rozmanité problémy, které jistě nelze v plném rozsahu předjímat.

Za uspokojivě sdělnou a výstižnou lze pak považovat charakteristiku samotného chemického odvětví a souvisejícího fungování jednotlivých nařízení REACH i činnosti Evropské agentury pro chemické látky – což je předmětem druhé kapitoly. *Autor v této části doktorské disertace uspokojivě reaguje na připomínky k historizující struktuře, které obsahoval posudek verze textu pro malou obhajobu.*

Je pochopitelné, že největší výzvu pro autora a nejzajímavější i nejužitečnější pasáž pro čtenáře by měl v doktorské disertaci představovat finální problémový rozbor tématu. Autor takový rozbor prezentuje v podobě popisu posuzování veřejného a soukromého zájmu v praxi tvorby a uplatňování nařízení REACH. Což představuje především velmi složité či nesnadné procesy získávání, sumarizace a analýz informací, jejichž dostupnost a výpovědní hodnota má z kvantitativního i kvalitativního hlediska mnohé limity. Autor se také zabývá procedurou finalizace nařízení a hodnocením samotných ekonomických dopadů nařízení REACH (například na trh a potažmo produkci chemických látek, na fungování malých a středních podniků, na střetávání rozmanitých sociálních a tržních souvislostí apod.). Některé části uvedené kapitoly mají přitom až aplikačně výzkumný charakter, protože autor hodnotí údaje o registraci chemických látek a předkládá popis metodického vyhodnocování průběžného dopadu jednotlivých postupů REACH.

Autorský přínos a celkové zhodnocení doktorské disertační práce

Domnívám se, že autor deklarovaný cíl své doktorské disertace dostatečně splnil a adekvátně se vypořádal s formulovanými hypotézami. Dospěl zejména k závěru, že veřejný zájem v daném kontextu převládá v případě tzv. sociální regulace, která zřejmě v odvětví chemického průmyslu rezonuje především s ochranou spotřebitele, bezpečností, ochranou životního prostředí a zdrojů. Naproti tomu soukromý zájem je spojován spíše s uplatňováním ekonomické regulace, která se zdá být méně zjevná a uchopitelná.

Autor se přitom chvályhodně zabývá již naznačenou složitostí a kvalitativní rozmanitostí potřebných informací pro tvorbu nařízení. Jejich získávání je obtížné a jejich výpovědní hodnota z mnoha hledisek problematická a především časově rychle pomíjivá. A to přitom autor sleduje jaksi převážně odděleně informace přispívající k formulaci tzv. veřejných zájmů a na druhé straně informace, které přispívají k formulaci tzv. soukromých zájmů. V této souvislosti se osobně ale domnívám, že realita těmto dvěma liniím nemusí často plně

odpovídat, a že tedy existují další infomační komplikace. Fakticky totiž může probíhat (a pravděpodobně probíhá) ekonomicky motivovaná vzájemná infiltrace soukromých a veřejných zájmů – ať už bezděčně, záměrně, nahodile, systematicky, odborně, laicky, lobováním, spekulativně, legitimně, latentně atd. Čili může jít o další ovlivňování, respektive zároveň o netransparentní, a tedy obtížně sledovatelné a využitelné toky informací a jejich dopady. Zdá se, že autor je si této skutečnosti vědom. Ale celkem pochopitelně se soustřeďuje na popis procedur a souvisejících problémů, které se týkají regulérního, dostupnějšího a exaktnějšího získávání informací, které formulaci jednotlivých zájmů umožňují. *Autor v nynější verzi textu nicméně reagoval i na původní připomínky, které se týkaly metodologických problémů rozkrývání deklarovaných a faktických veřejných i soukromých zájmů ve sledované oblasti.*

Po stránce formální a jazykové má text až na nezávažné překlepy uspokojivou úroveň. Podstatnějším nedostatkem je naprosto zbytečné nadměrné všudypřítomné užívání ukazovacích zájmen na začátku vět. *Sklonu k tomuto vyjadřování se autor zatím bohužel nezbavil.* Samotné prameny a informační zdroje jsou však z hlediska teoretických i aplikačních kritérií dostatečně bohaté. *Po stránce obsahové a konec konců i stylistické lze kladně hodnotit především proporční vyváženost teoretické a aplikační části doktorské disertace i její oproti původní verzi větší přehlednost. Systematicky je pojednán, respektive chvályhodně dopracován i text Závěru - a to co do přehlednosti, formulační výstižnosti, informační přínosnosti a nástinu problémů, které by ve zkoumané oblasti mohly a měly být rozkrývány, popisovány a případně řešeny.*

Předloženou doktorskou disertaci je dle mého názoru možno hodnotit jako pro akademické pracovníky i event. studenty nadstandardně poučnou, zajímavou a přínosnou. A lze snad předpokládat i její využitelnost v rovině aplikační či dokonce praktické. Souběh těchto kvalit není u většiny doktorských disertací samozřejmostí, takže ho oceňuji.

Doktorskou disertační práci Ing. Šimona Buryana doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí.

1. 2. 2019

doc. PhDr. Eva Karpová, CSc.